

Co najdete v tomto čísle

Předložené vydání informačního občasníku, které se Vám tímto dostalo do rukou, se svým obsahovým zaměřením liší od předchozích. Hlavní myšlenkou, která nás vedla k zařazení dvou článků opublikovaných v polském tisku, byla snaha poskytnout možnost čtenářům tohoto bulletinu a tedy i členům a příznivcům

Euroregionu Nisa pohlédnout na některé problémy "očima" polské strany. I když některé naše názory se neshodují s názory zde uvedenými, ponecháváme si možnost k tomuto tématu se vyjádřit příště.

Dále uvádíme informaci o veletrhu investičních příležitosti NISAREAL 94, který by neměl uniknout Vaší pozornosti..

Váš sekretář J. Zámečník

- ☐ **Kdy bude uzavřena elektrárna TUROW?**
- ☐ **Proč byly komplikace s otevřením přechodů Hrádek-Porajow-Zittau?**
- ☐ **Jak funguje Euroregion Maas-Rhein?**

Polská část ERN je znečišťována českými elektrárnami!?

České elektrárny produkují 1 milion tun SO₂ ročně, Turow pouze 150 tisíc tun!

Rekonstrukce Tarowa do roku 2001 za 1 miliardu USD!

a další lze číst v následujícím článku pana Mariana Szymanského - ekologu elektrárny Turow, který je překladem z polského "Muže se stát "Černý trojúhelník" zeleným aneb - bitva o čisté ovzduší v Žitavské pánvi", opublikovaného v informačním bulletinu polské části ERN.

Žitavská pánev je centrálním místem, která se nazývá - s ohledem na obrovskou koncentraci elektráren, které spalují hnědé uhlí - "Černým trojúhelníkem".

Tyto emise, které pocházejí z energetického spalování na německé, polské a české straně způsobují, že koncentrace kyslíčnicku siřičitého (SO₂) a popílku překračují přípustné normy. Průměrné roční koncentrace činí:

- SO₂: 130 mg/m³ při normě 32 mg/m³
- popílek: 61,3 mg/m³ při normě 50 mg/m³

Pozorování koncentrace kyslíčnicku dusíku (NO_x) nepřekračují přípustné normy.

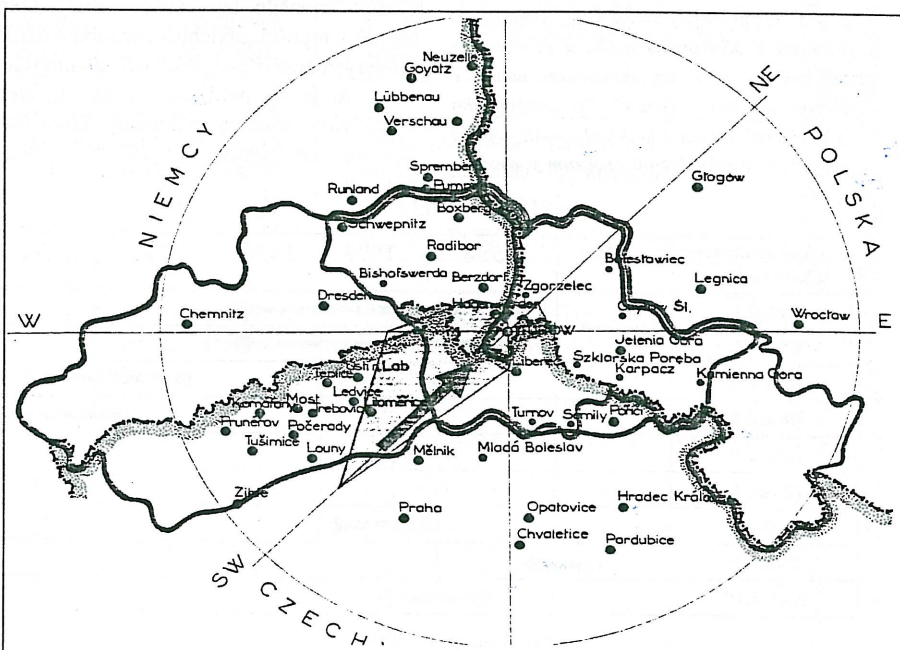
70% znečištění Polska je z Čech a Německa

Hodnocení emisí SO₂ vykazuje, že německé elektrárny emitují cca 2,5 milionů tun ročně, české cca 1 milion tun a elektrárna Turow - jediná na polské straně - cca 150 tisíc tun ročně. Větrná

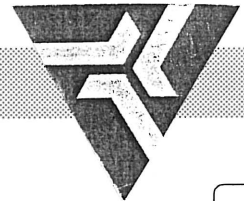
růžice, která rozhoduje již mnoho let o přemísťování těchto znečišťujících hmot, má zřetelnou převahu větrů

jího-západních. Potvrzují to výsledky zkoumání, které jednoznačně dokazují, že kolem 70 % všech znečištění pochází ze zahraničí.

Rozmístění hlavních emisních zdrojů kyslíčnicku siřičitého v okruhu 150 km od styku hranic Polska, Čech a Německa a větrná růžice (dle zpracování Institutu ochrany životního prostředí "Přihraniční spolupráce s přilehlými státy v oblasti ochrany životního prostředí", Warszawa 1990).

Co najdete v tomto čísle

Předložené vydání informačního občasníku, které se Vám tímto dostalo do rukou, se svým obsahovým zaměřením liší od předchozích. Hlavní myšlenkou, která nás vedla k zařazení dvou článků opublikovaných v polském tisku, byla snaha poskytnout možnost čtenářům tohoto bulletinu a tedy i členům a příznivcům

Euroregionu Nisa pohlédnout na některé problémy "očima" polské strany. I když některé naše názory se neshodují s názory zde uvedenými, ponecháváme si možnost k tomuto tématu se vyjádřit příště.

Dále uvádíme informaci o veletrhu investičních příležitostí NISAREAL 94, který by neměl uniknout Vaší pozornosti..

Váš sekretář J. Zámečník

- ❑ **Kdy bude uzavřena elektrárna TUROW?**
- ❑ **Proč byly komplikace s otevřením přechodů Hrádek-Porajow-Zittau?**
- ❑ **Jak funguje Euroregion Maas-Rhein?**

Polská část ERN je znečišťována českými elektrárnami!?

České elektrárny produkují 1 milion tun SO₂ ročně, Turow pouze 150 tisíc tun!

Rekonstrukce Turowa do roku 2001 za 1 miliardu USD!

a další lze číst v následujícím článku pana Mariana Szymanského - ekologa elektrárny Turow, který je překladem z polského "Může se stát "Černý trojúhelník" zeleným aneb - bitva o čisté ovzduší v Žitavské pánvi", opublikovaného v informačním bulletinu polské části ERN.

Žitavská pánev je centrálním místem, která se nazývá - s ohledem na obrovskou koncentraci elektráren, které spalují hnědé uhlí - "Černým trojúhelníkem".

Tyto emise, které pocházejí z energetického spalování na německé, polské a české straně způsobují, že koncentrace kyslíčnicku siřičitého (SO₂) a popílku překračují přípustné normy. Průměrné roční koncentrace činí:

- SO₂: 130 mg/m³ při normě 32 mg/m³
- popílek: 61,3 mg/m³ při normě 50 mg/m³

Pozorování koncentrace kyslíčnicku dusíku (NO_x) nepřekračují přípustné normy.

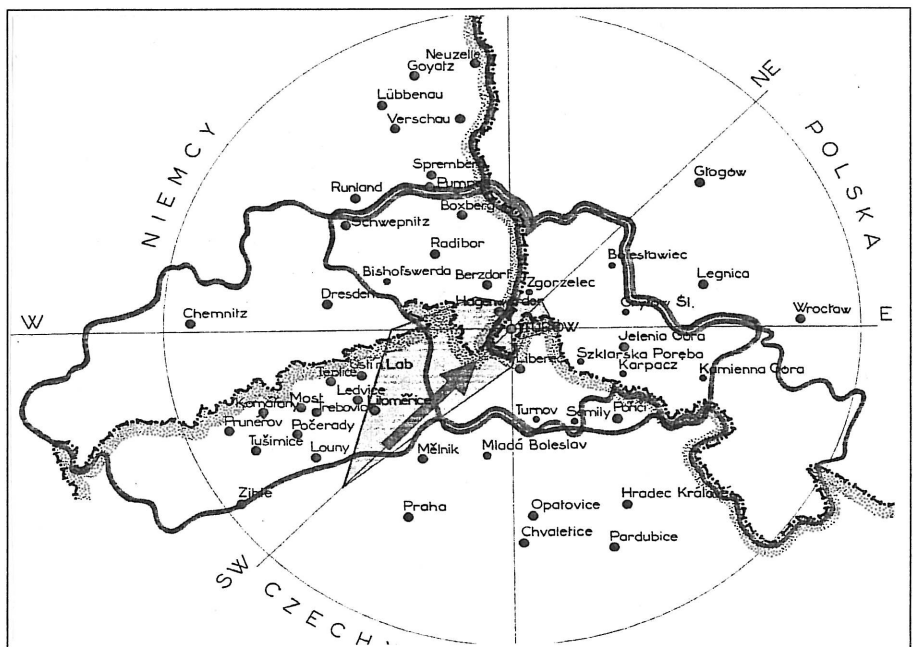
70% znečištění Polska je z Čech a Německa

Hodnocení emisí SO₂ vykazuje, že německé elektrárny emitují cca 2,5 milionů tun ročně, české cca 1 milion tun a elektrárna Turow - jediná na polské straně - cca 150 tisíc tun ročně. Větrná

růžice, která rozhoduje již mnoho let o přemisťování těchto znečišťujících hmot, má zřetelnou převahu větrů

jihovýchodních. Potvrzují to výsledky zkoumání, které jednoznačně dokazují, že kolem 70 % všech znečištění pochází ze zahraničí.

Rozmístění hlavních emisních zdrojů kyslíčnicku siřičitého v okruhu 150 km od styku hranic Polska, Čech a Německa a větrná růžice (dle zpracování Institutu ochrany životního prostředí "Přilhraniční spolupráce s přílehlými státy v oblasti ochrany životního prostředí", Warszawa 1990).

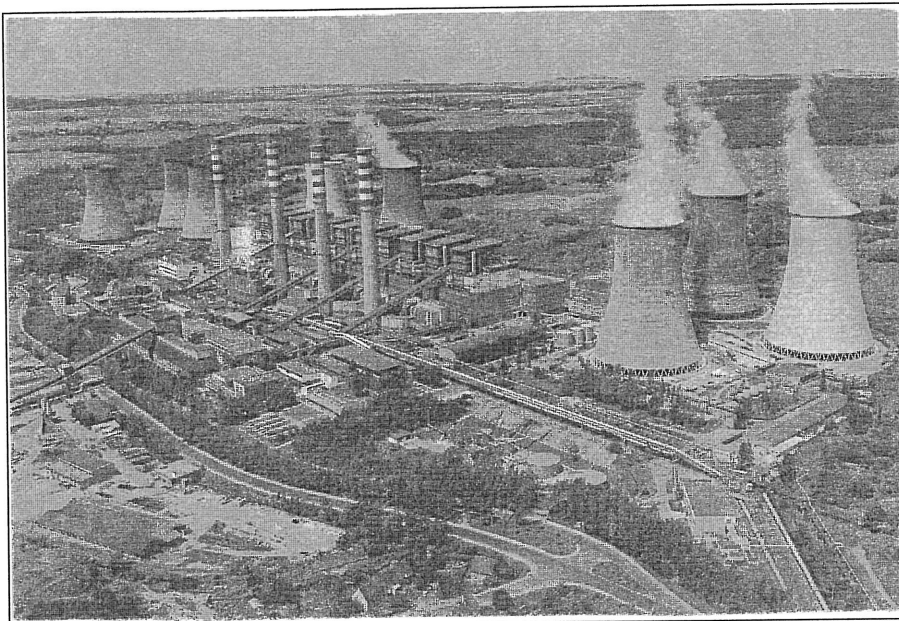

Kvalita ovzduší v našem regionu je tedy výsledkem působení a její náprava může být dosažena jedině v důsledku sanačních činností každé ze tří stran. Spolupráce mimo jiné v rámci Euroregionu Nisa a komise pro sousedskou spolupráci polsko-německou dovoluje umožňovat identifikaci zdrojů ohrožení a iniciovat, koordinovat a hodnotit činnosti po obou stranách státní hranice.

Ekologické záměry polské strany

zahrnují program modernizace elektrárny Turów (výkon 2 000 MW). Její hlavní úkoly jsou:

- výměna elektrofiltrů ve všech energetických blocích s účinností 99,8 %; což skutečně omezí popílkování a dovolí zajistit požadavky ochrany životního prostředí po roce 1997,
- úplná rekonstrukce bloků 1 - 6 na základě fluidního spalování, které zaručuje dodržování plynových emisí dokonce po roce 1997 v parametrech, které jsou stanoveny Evropským společenstvím. Zajistí to jejich nepřetržitý provoz do roku 2035 (roku uzavření elektrárny).
- provedení generálních oprav bloků 8 - 10, které umožní jejich využití až do roku 2005 (potom budou vyřazeny z provozu); zamontování suchého redukčního odsiřování na těchto blocích s účinností zachycení 50 % emisí SO₂ a modernizace spalovacích systémů, které umožní pomocí prvotních metod omezení emisí o 30% - NO_x - to znamená na úroveň požadavků norem pro objekty, které již dožívají ve své účinnosti.
- změna technologie skladování popílků a produktů z odsiřování spalin a přechod ze skladování venku na skladování uvnitř v důlním díle dolu "Turów". To umožní jeho rychlejší rekultivaci a budoucí využití popílků pro užitečné cíle. Stejný program v rozsahu

skladování nadloží má Důl hnědého uhlí (KWB) Turów.

Celý rehabilitační program elektrárny bude bohužel velice nákladný a bude stát nejméně jednu miliardu dolarů. Bude realizován v letech 1993 - 2001 dle časového harmonogramu (viz tabulka). Tento harmonogram umožní činnost elektrárny Turów v souladu s plánem těžby hnědého uhlí, to znamená do roku 2035 se současným dodržováním kritérií ochrany životního prostředí.

Elektrárna nabízí výrobu zdrojů tepla velkého výkonu pro komunální a průmyslové potřeby v regionu a toto by účinně zmenšilo tzv. nízkou emisi, která hlavně v topných obdobích způsobuje nárůst veškerých znečištění popílkovo-plynových o 50%; to je stejné množství emisí, které vyprodukují všechny elektrárny, které mají vliv na stav životního prostředí v našem regionu.

Ekologické záměry saské strany

Velice důležité pro situaci v oblasti Žitavské pánve jsou sanační znečištění pocházející ze saské energetiky. Tuto energetiku tvoří několik desítek elektráren o celkovém výkonu cca 12 tisíc MW. Jejich různorodý technický stav s ohledem na přirozené využití (léta stavby a využívání - provoz), prognózy dalšího provozu kromě jiného z důvodu stávající zásoby uhlí, potřeba elektrické energie a ekonomická bilance a dále potřeby ochrany životního prostředí jsou příčinou pro plánování různého provozu pro jednotlivé elektrárny a to:

- zastavení nejstarších objektů například Hirschfelde nebo Hagenwerder I a III,
- rekonstrukci a výstavbu nových ekologických instalací
- stavbu nových objektů.

Období realizace/ Číslo bloku	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Blok č.1		●	●	●	●					
Blok č.2		●	●	●	●					
Blok č.3					●	●	●	●		
Blok č.4					●	●	●	●		
Blok č.5							●	●	●	●
Blok č.6								●	●	●
Blok č.8			●	●						
Blok č.9	●	●								
Blok č.10		●	●	●						

Blok č.7 bude vyřazen z provozu okolo roku 2000.

Proces realizace zlepšení ochrany životního prostředí byl v srpnu 1993 upraven smlouvou mezi saským ministerstvem životního prostředí ve VEAG (Vereinte Energiewerke, a. g. Berlín). Strany zdůrazňují, že "zásluhou uzavření smlouvy se podařilo vytvořit rovnováhu mezi ekonomikou a ekologií". Ve smlouvě byly přijaty dočasné ústupky od norem za účelem získání záruky na činnosti v oblasti nápravy nynějšího stavu. Zdá se, že tento racionalizační přístup dává velké šance k dosažení plánovaných redukcí emisí, zvláště SO₂.

Ekologické záměry české strany

Sanační záměry české energetiky byly ještě nedávno nejisté a teprve v poslední době se začaly konkretizovat. **Hodnocení účasti na uvedených znečištěních ovzduší v oblasti Euroregionu Nisa je právě ve 40% připisováno energetickému komplexu severo-západních Čech, zvláště pak oblasti zvané Mostecká pánev.**

Nachází se tam osm elektráren, kde se spaluje hnědé uhlí, které emitují cca 1 milion tun SO₂ v průběhu roku.

Nyní se česká energetika zabývá restrukturalizačním procesem a to je jeden z důvodů chybějícího konečného konkrétního programu zlepšení ochrany životního prostředí. Potřebu zahájení takového druhu činnosti dává Fáze I - "Analýza", která byla vykonána v rámci regionálního programu "Černý trojúhelník". Zahnuje čtyři české elektrárny - Ledvice, Prunéřov, Tušimice a Počerady s celkovým zapojeným výkonem 4 770 MW a s roční emisí 700 tisíc tun SO₂.

Tyto elektrárny plánují budování odsiřovacích zařízení spalovaných částí na principu mokré metody. Zároveň se předpokládá, že se zlepší účinnost zainstalovaných protipopílkových zařízení (elektrofiltrů atd.)

V letech 1993 - 1996 se plánuje zrušení osmi bloků, každý po 110 MW a čtyřech energetických bloků, každý po 2000 MW. Další ze zbývajících jistě budou podrobeny důkladné přestavbě v rámci modernizace.

Je třeba očekávat, že v důsledku přání České republiky o získání členství v Evropské unii česká energetika uskuteční rychle takové aktivity, aby s minimálním zpožděním - do konce 90. let dosáhla takového stupně emisí, který odpovídá evropské normě. Pro českou stranu je tato aktivita nutná také proto, aby se zbavila

velkého smogového znečištění v mostecké pánvi.

Analýza záměrů všech stran - polské, německé a české - dovoluje předpokládat, že v důsledku její realizace v letech 1993 - 1996 klesne úroveň emisí v rozsah:

- SO₂ - o cca 35-40%
- popílků o cca 50%
- NO_x o cca 20-30%.

Pro oblast "Černého trojúhelníku" a Žitavské pánve to znamená radikální snížení koncentrací znečištěného ovzduší. Popílek a SO₂ budou pod bodem normy určujícím pro 24 hodinový průměr a přiblíží se průměrné roční normě.

Realizace monitorovacího systému, kterou odsouhlasili všichni partneři Euroregionu Nisa a "Černého trojúhelníku", umožní objektivní hodnocení stavu čistoty životního prostředí a ovzduší a identifikaci směrů, odkud znečištění přichází. Vytvoří to úroveň zdravé rivality za účelem vytvoření nejmenšího zatížení prostředí a bude tedy motivovat všechny k úplné a rychlé realizaci ozdravných plánů. Získá tím životní prostředí. To znamená, získáme tím my všichni a "Černý trojúhelník" má reálnou možnost stát se "Zeleným trojúhelníkem".

**Marian Szymański
vedoucí ochrany
životního prostředí
elektrárny Turów**

17. LISTOPADU 1994

9.00-10.30 hodin, Slavnostní zahájení, *Město Liberec*

DEN FINANČÍ

seminář

10.00-10.30 hodin, Pohled státu na investování makroinvestic - *Ministerstvo hospodářství*
10.30-11.00 hodin, Municip. prog. investic do rozvoje města - *Česká spořitelna, a. s. Pardubice*

11.00-11.30 hodin, Financování investic do města - *Banka NIZOZEMÍ*

11.30-12.00 hodin, Investiční leasing - stávající možnosti - *Asociace leasingových společností*

panel

14.00-16.00 hodin, Rozbor financování vybrané městské investice - *Česká spořitelna, a. s.*

18. LISTOPADU 1994

DEN REGIONÁLNÍCH INVESTIC A INVESTIČNÍ PROJEKTY

seminář

10.00-10.30 hodin, Rozvojové investice do regionu - *Euroregion*

10.30-11.00 hodin, Financování regionálních a městských investic z mezinárodního programu CROCO - *Ministerstvo hospodářství*

11.00-11.30 hod. Rozvojové investice v rámci okresu Liberec - *Okresní úřad Liberec*

11.30-12.00 hodin, Rozvojové projekty měst, *Město Liberec*

panel

14.00-16.00 hodin, Praktické předvedení a rozbor projektů oblasti - *Okresní úřad Liberec*

19. LISTOPADU 1994

MEZINÁRODNÍ DEN VELETRHU

seminář

10.00-11.00 hodin, Příklad realizace rozsáhlého investičního celku, *Město Ammersfoort NIZOZEMÍ*

11.00-12.00 hodin, Příklad realizace rekonstrukce městské části - *Město Bradford Velká Británie*

panel

14.00-16.0 hodin, Praktické zkušenosti zahraniční firmy s realizací rozvojové investice v České republice - *BOVIS, a. s.*

Proč nebyly v říjnu 1993 otevřeny přechody Hrádek-Porajow-Zittau ?

Překlad z polského článku "Závora v Porajowě", Nowiny Jeleniogórskie - Nowiny Jeleniohorské, č. 40, 5. 10. 1993

Premiérka Hana Suchocká, po informaci o způsobu vyřízení, jaký "nabídli" naši západní a jižní sousedé, odmítla souhlas polské strany na otevření přechodů v Porajowě dne 3. října (pozn. red. 1993). Jejich otevření je ale záležitostí krátké doby.

Nedávne již čtvrté zasedání Rady Euroregionu Nisa, se uskutečnilo v srbsko-lužickém městě Kamenice a mělo být zaměřené na společné projednávání polsko-česko-německých investic.

Malé skřípění nastalo ve chvíli, když západoněmecká firma "Dornier" (mimo jiné výrobce bombardovacích letadel), která měla provést plán hospodářského rozvoje Euroregionu, po několikerém upomínání připravila konečně koncept, který den před zahájením konference předala polské straně, ovšem ale v německé verzi. Téma bylo "staženo" z pořadu jednání a koncept byl zadán k překladu (do polského jazyka). Velké skřípění ovšem vyvolalo sympatické gesto, jak by se totiž mohlo zdát, a to předání pozvání vojvodovi jeleniohorskému z české strany u příležitosti otevření dvou hraničních přechodů dne 3. října, a to polsko-českého z Hrádku do Porajowa a polsko-německého ze Žitavy do Porajowa. Problém spočíval v tom, že nikdo dříve na toto téma nehovořil s nikým z představitelů polských orgánů, jestliže do toho nepočítáme dva dopisy, které poslal starosta Žitavy starostovi Bogatyně, aby tento určil složení polské delegace, která se dostaví v určený den a hodinu, jež určí strana česká a německá. V průběhu slavnosti spojené s otevřením se předpokládalo vystoupení pouze českých a německých státních orgánů. Třetího října, před dvěma lety, bylo sjednoceno Německo, což mělo symbolicky přesvědčivě prohloubit a připomenout význam otevření hranic.

Ještě v Kamenici Poláci vysvětlili, že toho dne se žádné otevření těchto přechodů do Polska neuskuteční, pokud se zároveň neotevrou další tři polsko-české hraniční

přechody v Bogatyni, Czernawě a Miloszewě. O spojení a současném otevření všech těchto přechodů již více než před rokem rozhodla ta samá Rada Euroregionu a reakce Poláků v Kamenici tedy neměla nikoho překvapit. A přesto způsobila "stažení" z jednacího programu zasedání všech věcí, které se toho dne měly projednávat. Jak ovšem podotkl starosta Bogatyně a současně vedoucí Konwentu polských obcí v Euroregionu Nisa - Franciszek Zaborowski - není vhodné diskutovat o společných investicích, jestliže se strany v tak základní věci, jako je otevření nových hraničních přechodů, nedokáží civilizovaným způsobem dorozumět a domluvit.

Jednání v Kamenici bylo prakticky přerušeno. Po přestávce, která trvala půldruhé hodiny, byly strany schopny se uklidnit a dosáhnout toho, že o "vyšších formách spolupráce", jak bylo pro tento den plánováno, pohovoří za několik týdnů v Jelení Hofe (v průběhu komunálních trhů), zatímco věc týkající se hraničních přechodů z Hrádku do Porajowa a ze Žitavy do Porajowa bude vyřízena tak, jak to vyžadují organizačně-diplomatické způsoby vyřizování.

Otevřením obou přechodů jsou zainteresováni hlavně Němci a Češi a to s ohledem, jak možno říci, na praktické a historické vztahy. Přechody spojí české město Hrádek a Žitavu a zkrátí rovněž silniční spojení do blízkého Liberce. V tomto místě do roku 1938 procházela česko-německá hranice, která byla po mnichovské dohodě zrušena, aby posléze po ukončení druhé světové války byla alej, která spojuje Hrádek a Žitavu, předána Polsku. Tato 1 400 metrů dlouhá alej byla nazvána "Cesta míru", byla přes 40 let hustě pokryta zátarasy a důkladně strážena pohraniční stráží. Pouze jednou, v roce 1968, byla dostupná spojeneckým armádám, které tehdy tudy provedly invazi do Československa.

Dnes "Cestu míru" na polském území opravuje německá firma a tuto práci financují německé městské orgány Žitavy. Náhradním investorem je Ředitelství dolnoslezských veřejných silnic ve Wrocławu, které ohlásilo veřejné výběrové

řízení s podílem polských firem. Zvítězili Němci, protože nabídli provedení prací za poloviční cenu. Existují domněnky, že druhou polovinu dostanou jako náhradu od svých dodavatelů ze Žitavy.

Češi při budování hraničního přechodu Hrádek - Porajow investovali 30 milionů korun. Němci uskutečnili práce na přechodu Žitava - Porajow již o mnoho měsíců dříve. Popravdě řečeno, byli přesvědčeni, že Žitavu s Hrádkem se jim podaří spojit již před dvěma lety. Tato věc byla totiž jedním z hlavních motivů zahajovací konference při vzniku Euroregionu Nisa v květnu 1991. Nechyběl názor, že euroregion je vlastně tvořen za tím účelem, aby byly otevřeny tyto přechody a Češi spolu s Němci mohli bez překážek mezi sebou cestovat.

Poláky celá tato věc zajímá pouze okrajově, protože po naší straně, mimo té lipové aleje, je pár spíše neužitečných křovin a luk. My máme naproti tomu velký zájem na otevření polsko-českých přechodů v Bogatyni a ve Świeradowě. Odtud se důsledně domáháme "sjednocené transakce" a uskutečnění jednorázového zprovoznění všech přechodů. Ani Češi ani Němci nechtějí pochopit naše názory, které již potvrdilo usnesení Rady Euroregionu v minulém roce. O každém tomto názoru bylo hovořeno na úrovni orgánů (v případě Němců) a zplnomocněnců jednotlivých orgánů (v případě Čechů). Jejich otevření je otázkou času.

Je tedy možné se zeptat, čemu slouží ty napůl mládežnické přístupy a překvapení? Proč jeleniohorský vojvoda a představitelé obce Bogatynia se dozvídají o termínech otevření polských hraničních přechodů od primátorů a starostů německých a českých a ze zahraničního oblastního tisku?

Premiérka Hanna Suchocká, po informaci o způsobu vyřízení, jaké "nabídli" naši západní a jižní sousedé, odmítla souhlas polské strany na otevření hraničních přechodů v Porajowě dne 3. října. Jejich otevření je ale záležitostí krátké doby. Je třeba pouze ve větším stupni využít civilizovaných právních způsobů a vedení dialogu.

5. října 1993

Janusz Rozlal

Euroregion Nisa v Maastrichtu

Na podzim 1992 došlo k formálnímu navázání spolupráce mezi Euroregionem Nisa a vlámskou regionální vládou (Belgie). V rámci programu pomoci poskytované touto vládou zemím střední a východní Evropy byla dohodnuta posléze i pomoc při budování struktury hranice přesahující spolupráce v Euroregionu Nisa. Organizátorem této pomoci se stal Euroregion Maas-Rhein, který je Euroregionu Nisa velmi podobný - je rovněž trojzemím, a to Belgie, Holandska a Německa.

Tato pomoc byla naplánována ve dvou směrech. Tím prvním bylo poskytnutí finančních prostředků na technické

EUREGIO

vybavení české a polské kanceláře Euroregionu Nisa, na zakoupení překladatelského zařízení, na zřízení počítačového propojení kanceláří ERN v Zittau, Liberci a Jelenie Goře a na vytištění barevné topografické mapy ERN.

Druhá část podpory, která je pro Euroregion Nisa zvlášť cenná, byla výměna informací o způsobu fungování hranice přesahující spolupráce v západní Evropě a především v Euroregionu Maas-Rhein.

V březnu 1994 se v Liberci uskutečnila trojstranná česko-polsko-německá konference o činnosti Euroregionu Nisa, kde vedle belgických, holandských a německých expertů z tamních regionálních

vlád a Euroregionu Maas-Rhein byli přítomni i zástupci ministerstva zahraničních věcí ČR a Polska.

Ve dnech 22. až 25. září 1994 byli zástupci Euroregionu Nisa pozváni vlámskou vládou do Maastrichtu.

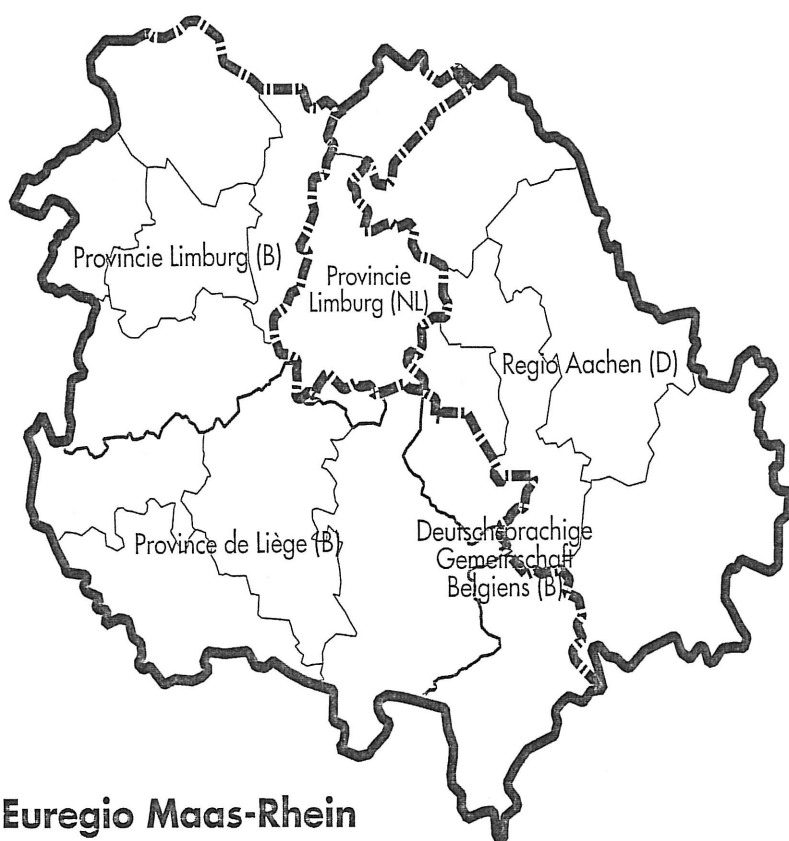
Za českou stranu se zúčastnili dva členové rady ERN a zároveň poslanci PSP ČR pan **Josef Ježek** a pan **Karel Hrdý**. Mimo nich byli přítomni i sekretář ERN pan **Jaroslav Zámečník** a pan **Miroslav Ulmann**, koordinátor pracovních skupin ERN.

Cílem cesty bylo seznámení se s činností Euroregionu Maas-Rhein se speciálním zaměřením na funkci a užívání programu Evropské unie pro podporu hranice přesahující spolupráce zvaného INTERREG. Z tohoto důvodu byla jedním bodem programu i účast (jako pozorovatelů) na zasedání belgicko-holandsko-německé komise pro hranice přesahující spolupráci, kde cílem jednání bylo připravit a odhlasovat seznam projektů realizovaných v roce 1995 až 1999. Jednání se konalo přímo v sále, kde byla uzavřena známá "Maastrichtská smlouva o Evropské unii". Od tohoto zasedání se dále odvíjelo téma celé návštěvy v duchu diskuse k situaci a rozvoji hranice přesahující spolupráce v ERN.

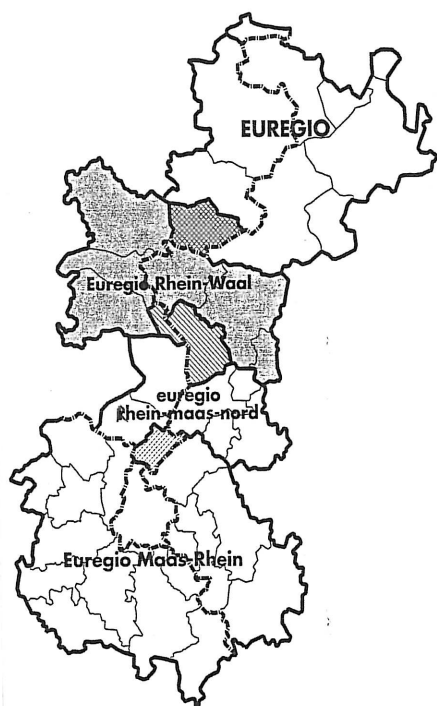
Euroregion Maas-Rhein je centrálně položený v severozápadní Evropě. Tvoří jej pět regionů z třech zemí, je obydlen obyvatelstvem hovořícím třemi různými jazyky. Těmito regiony jsou:

- belgická provincie Limburg
- belgická provincie Liege
- "společenství německy mluvících občanů" - belgické území hraničící s Německem
- jižní část holandské provincie Limburg
- německý region Aachen.

Tato území zaujímají celkem cca 11 tisíc km² s celkovým počtem cca 3,7 milionů obyvatel. Nynější sídlo Euroregionu Maas-Rhein je v belgickém Maastrichtu.

Pro úplnost je třeba dodat, že v této oblasti se nacházejí ještě další tři Euroregiony, a to Euregio (Gronau), Maas-Rhein-Nord a Rhein-Waal.

Řídícím orgánem Euroregionu Maas-Rhein je představenstvo - rada, která je složena z:

- komisaře Královské holandské provincie Limburg
- guvernéra belgické provincie Liege
- guvernéra belgické provincie Limburg
- vládního prezidenta Köln a Rhein (Německo)

- premiéra společenství německy mluvících občanů (Belgie)
- ministrů, radních a představitelů dalších institucí.

Výkonným orgánem je stálá kancelář, v jejímž čele stojí její ředitel, který především koordinuje regionální manažery programu INTERREG. Stálá kancelář Euroregionu řídí rovněž vedoucí jednotlivých pracovních skupin. Těch je celkem třináct a zabývají se následujícími oblastmi: průmysl, transfer technologií, plánování, strukturální politika, turistika, životní prostředí, zdravotní péče, kultura a umění, pořádek a bezpečnost, všeobecné vzdělávání, mládež a sport.

Pracovní skupiny jsou tvůrčí silou euroregionu. Jsou složeny ze specialistů všech regionů. Představitel jednoho regionu přebírá vedení v každé skupině na dobu jednoho roku. Pracovní skupiny sestavují roční plány práce. Prováděním určeného projektu je pověřen region, který daný projekt navrhl. Roční plány s odpovídajícími žádostmi o podporu - subvenci, jsou předkládány do stálé kanceláře euroregionu. Vedoucí pracovních skupin se scházejí každý rok v období říjen-listopad, aby projednali a navrhli subvence pro jednotlivé skupiny.

Předsednictvo v radě je proměnné vždy po dvou letech. V současnosti je od ledna 1994 předsedou rady Euroregionu Maas-Rhein guvernér holandské provincie Limburg. Rada Euroregionu se zabývá především schválením rozpočtu Euroregionu, hodnocením realizovaných projektů a programů a rovněž vypracovává program činnosti na následující období.

Financování Euroregionu Maas-Rhein je tvořeno dvěma zdroji: členskými příspěvky partnerských regionů a finančními prostředky, které pocházejí z evropských fondů pro podporu hranice přesahující činnosti. Od roku 1984 začala EU (tehdy EHS) podporovat Euroregion Maas-Rhein v oblasti regionální politiky ve formě spolufinancování některých sociálně-ekonomických projektů, takže např. v roce 1989 již obdržel Euroregion na jejich realizaci kolem 1,4 milionu DM. V roce 1990 obdržely pracovní skupiny už cca 2,9 milionu DM na realizaci schválených projektů. V roce 1990 byl vypracován program INTERREG na období 1991-93, kde Euroregion Maas-Rhein přišel s projekty ve výši cca 90 milionů DM, na které vedle státních, regionálních a místních zdrojů bylo z fondů EU poskytnuto cca 45 milionů DM. V letech 1994-99 v rámci programu INTERREG II. připravuje Euroregion Maas-Rhein celkem 125 projektů v celkové částce cca 150 milionů DM!

Na závěr je třeba konstatovat, že když před zhruba dvaceti lety vznikaly euroregiony zde mezi Holandskem a Německem, centrální vlády v tomto viděly snahu o oslabení jejich moci a jakési rozpouštění států. Ale za několik let vlády zjistily, že Euroregiony vlastně pracují pro ně, přímo v terénu a jejich detailní práci v pohraničí těžko mohou udělat lépe. Proto došlo k využití těchto pohraničních "dobrovolných aktivit".

Jaroslav Zámečník

Euroregiony a regionální politika

Jde o vyrovnání ekonomické a sociální úrovně, ne o zřetel politické

DALIBOR PLICHTA

Politolog
a publicista

Každý má právo opájet se vidinami, jaké se mu líbí. I politikové. U nich jsme však nuceni vyžadovat i míru odpovědnosti přiměřenou dosahu jejich konání. Prvním předpokladem je ovšem obeznámení se s věcí, o niž jde, chce to i smysl pro odstíny a jejich poctivé zvažování. Jinak hrozí, že se budeme vyslovovat pro něco jiného, než se domníváme, že politici budou svými řečmi získávat veřejnost pro něco jiného, než je skutečně ve hře. Mohou tak činit i s nejlepšími úmysly.

Klíčovým motivem pro politiku euroregionů byla snaha o vyrovnání hospodářských a sociálních disproporcí. Nevytvářely se žádné nové politické nebo správní útvary, nevznikaly žádné nové parlamenty

Platí to i o vidinách euroregionů. „Právě euroregiony nám pomohou postupně otevírat cestu do budoucí sjednocené Evropy - Evropy bez hranic,“ vyjádřil se nedávno M. Zeman v rozhovoru pro časopis Die Brücke. Tím euroregionem, který měl hlavně na mysli on i ten, kdo s ním za německý časopis hovořil, regionem, který nám údajně má pomoci „otvírat cestu“, má být Euroregio Egreensis - útvar, do něhož by s částmi Bavorska a Sasky bylo zahrnuto i Chebsko od Tachova po

Karlovy Vary. Ponechme stranou tvrzení o otvírání cest a vidinu Evropy bez hranic a připomeňme si, že euroregiony Evropských společenství nikdy nebyly chápány jako cena, kterou musí zaplatit každý, kdo se chce stát jejich členem.

Klíčovým deklarovaným motivem pro politiku euroregionů, důvodem ke vzniku oněch originálních euroregionů z let sedmdesátých, byla snaha o vyrovnání vývojových disproporcí uvnitř ES, o zmenšování hospodářských a sociálních nerovností. Nevytvářely se žádné nové politické nebo správní útvary, nevznikaly žádné nové parlamenty apod.

Těmto cílům odpovídal a odpovídá také nástroj této společné regionální politiky - Evropský regionální rozvojový fond (European Regional Development Fund), určený k financování hospodářského rozvoje v méně vyvinutých oblastech jednotlivých členských zemí.

Ostatné subjekty této regionální politiky a tedy příjemci rozvojových podpor byly nejen jednotlivé oblasti některých členských států ES, nýbrž i celé země, celé státy jako Irsko nebo Itálie, kde bylo shledáno, že hrubý domácí produkt je pod průměrem hrubého domácího produktu Evropských společenství.

Evropská společenství si totiž uvědomovala, že velké rozdíly v hospodářské a sociální úrovni mezi členskými zeměmi nebo oblastmi uvnitř členských zemí nepříznivě působí na snahu o integraci Evropy. Proto chce svou regionální politikou, politikou soustředěnou na hospodářské otázky, potíže jednotlivých oblastí, korigovat přílivem investic, půjček, prostředkováním vědeckých a technických poznatků a jejich využití atd. atd.

Toto je tedy jádro regionální politiky Evropských společenství a pro tento cíl byla koncipována politika euroregionů.

U „euroregionu“ Euroregio Egreensis se na rozdíl od hospodářských a z nich plynoucích zřetelů sociálních,

na první místo posouvají zřetel politické. Euroregio Egreensis (Velký Egerland) se má stát „předobrazem soužití Čechů a Němců“, nástrojem „překonání minulosti“. Je pojímán jako prostředek k řešení tzv. menšinového problému u nás, k „řešení národnostních sporů nebo řešení národních nebo etnických sporných otázek“ (jako by modely řešení takovýchto otázek nebyly už přijaty jako obecně závazné - například v dokumentech Helsinské konference). Někteří jdou ve svých vizích ještě dál: takové Regio Egreensis by mohlo podle nich být nástrojem „lечения krize vzniklé uspořádáním Evropy mírovými smlouvami z Versailles a St. Germain“.

Z těchto formulací, převzatých z tisku nikoli okrajového, je zřejmé, že v pojetí euroregionů může být obrovský rozdíl nejen v definici, nýbrž především v cílech, kterým mají sloužit, což by mělo být i pro nás podstatné. Že onen regionalismus, který měla na mysli ES, se dá zneužít pro účely velice, velice vzdálené jeho původním a pravým motivům.

Tím není nic řečeno ani proti skutečnému regionalismu, ani proti snahám o porozumění mezi národy, ani proti překonávání předsudků, ani proti nutnosti spolupráce a překonávání minulosti.

U „euroregionu“ Euroregio Egreensis se na rozdíl od hospodářských a z nich plynoucích zřetelů sociálních, na první místo posouvají zřetel politické

Opatrnost a poctivé zvážení okolností, jež vyzvedl Ferdinand Peroutka jako stoupenec a obdivovatel Havlíčkova politického realismu, a k nimž nabádal v Havlíčkově tradici Masaryk, jsou i v případě euroregionů zcela na místě.

Hranice, které spojují

PETR PITHART

Člen prezidia SD

Tvrzení, že evropská regionální politika a Euregio Egrensis nemají nic společného, představuje tak malý dílek pravdy, že je ve skutečnosti mystifikací. Pravda je, že evropská regionální politika nemá nic společného s euroregiony.

Evropskou regionální politiku (regionální politiku Evropské unie) Dalibor Plichta (LN 26. 4.) vystihl. Pak už ale mate. Euroregiony (všechny) mají s evropskou regionální politikou společné toliko slovo region. A také ovšem to, že se nacházejí v Evropě. Euroregiony jsou totiž - jak se dnes říká - o něčem docela jiném. Tedy nejen ten chebský, na který se Plichta zaostřil s takovou neskrývanou podezřivostí.

Euroregiony začaly vznikat po poslední válce právě na těch hranicích, pro které se v minulosti opakovaně vedly války a podle kterých žili lidé, kteří měli k sobě hlubokou nedůvěru, popřípadě měli ze sebe strach (francouzsko-německých, německo-nizozemských).

Smyslem euroregionů bylo a je vytvořit na určitých územích podél hranic tak privilegovaně propustný režim, tak intenzivní vzájemné kontakty ve všech sférách života, aby hranice posléze přestala být vnímána jako cosi oddělovacího, nýbrž naopak, aby mohla být prožívána paradoxně jako to, co přibližuje, přitahuje. Co spojuje. Státní hranice tak ve všedním dni statisíců ztrácejí hrozivou kontrastnost a stávají se pouhou myšlenou čarou. Nic na tom nemění, že pro řadu státních orgánů hranice platí bez jakékoli relativizace.

Jestli tu vypomáhají prostředky navíc z nějakých evropských fondů, jak Plichta naznačuje, pak nikoli proto, aby se jimi vyrovnávaly rozdíly

(což je vskutku smyslem regionální politiky), ale proto, že je v zájmu celé sjednocující se Evropy, totiž evropského míru, aby veškeré kontakty přes hranice euroregionů byly alespoň tak snadné a tak výhodné jako kontakty uvnitř států (hraniční přechody a režim na nich, telekomunikace, podmínky pro přímé kontakty producentů a obchodníků, dostupnost škol na obou stranách hranic a tak dále a podobně).

Snad je jasné, že pokud jednotlivé státy popouštějí některé své pravomoci společným orgánům těchto „přeshraničních“ regionů, činí tak z vědomého rozhodnutí, vědomé volby - euroregiony nejsou něco, co se jaksi státům vymklo z rukou. Činí tak na základě volby mezi nedotčenou suverenitou mocenského centra státu, spojenou ovšem s riziky ostré, oddělovací hranice, a mezi rozmazanou hranicí, kterou lidé přestávají vnímat a pro kterou již nejspíše nebudou ochotni válčit - ale za cenu ztráty některých pravomocí centra. Je to volba, poučená tragickou histo-

Euroregiony sledují zájem učinit hranice tak propustné, až se stanou neviditelné, a proto „neválčitelné“

rií evropských, tj. světových válek, volba mezi učebnicově plnými atributy států a blahodárnou relativizací hranic, rozdílů mezi našimi a cizinci, onoho „my“ a „oni“.

Nikoli tedy jen Euroregio Egrensis, ale všechny euroregiony sledují zájem učinit hranice tak propustné, až se stanou neviditelné, a proto „neválčitelné“.

D. Plichta se mohl mýlit, mohl mít neúplné informace. Když však tendenčně překládá „Euroregio Egrensis (Velký Egerland)“, zdá se, že je jasné, o čem běží: máme se prý zase bát Němců, jejich expanze. Francouzi a Nizozemci (a po nich další a další) však právě proto podporovali euroregiony, aby se svých sousedů postupně přestávali bát, protože tito

sousedé postupně přestávali vnímat Francouze a Nizozemce jako cizince. A naopak.

Český nacionalismus, přestože je dnes znovu čerstvě nasycen a ospale tráví, má tuhé kořeny. Euroregiony (ovšemže nejen ten chebský) by je mohly pomoci podetnout, ale právě to je patrně pro některé naopak dů-

Euroregiony jsou praktičtějším příslibem míru než smlouvy, uzavírané slavnostně jednou za čas státy

vod, proč proti nim vyjždět. Na ožiování strachu z Němců se totiž prodělat (ztratit hlasy voličů) bohužel stále ještě nedá. Znamená to však vzdalovat se sjednocující se Evropě a přibližovat se válčícímu Balkánu. Tam přece stále jde jen a jen o jakési hranice - enkláv, zón bezpečnosti, nových a staronových států.

Rekl bych, že euroregiony jsou jedním z nejšťastnějších, nejvelkorysejších - připouštím, že zároveň nejnekonvenčnějších - vynálezů poválečné Evropy. Jsou praktičtějším příslibem míru než smlouvy, uzavírané slavnostně jednou za čas státy: zde každý den desetitisíce lidí mlčky parafrují zcela nesamozřejmé zjištění, že na druhé straně hranic žijí lidé podobní nám.

Mají jen jednu nevýhodu: poněkud oslabují moc centra státu, zejména takového, který je alergický na jakoukoli konkurenci na nižších úrovních. Ten si to své chce udržet, i kdyby měl kvůli tomu znovu přehrát nacionalistickou kaši a zneužívat starých nezhojených ran, a tedy strachu z našich západních sousedů.

Obracím tedy slova podtitulu Plichtovy stati („Jde o vyrovnání ekonomické a sociální úrovně, ne o zřetele politické“): Nejde jen o takové vyrovnání, ale jde o zřetele politické. Mír, válku, jakož i to všechno vratké a nejisté mezi nimi, řadím totiž mezi zřetele politické.